

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1967 ч. ЯНВАРЬ 24 ВТОРНИК № 20 (6657).

Өртөз 2 көп.

Шинчилелдериниң үш программасы доозулган СЭТА-нын дыңнады

1966 чылдың октябрь 22-де Совет Эволюциялыг салып үлдүрүш «Туна-12» станция өрткөн уезин иштинде Ай казымдык делегация миллион 900 муң километрин ужуруп өрткөн болгаш оон-биле радио харылзаның 302 сансымы чоруткан. Атынч үшкү совет кылымда спутникка «Туна-12» автоматтыг станцияны үр үрдү ужурушкунуңуң программасы 1967 чылдың январь 19-те чедиптиривин доозулган. Үш ай итинде станция алтын хай өртмөн шинчилелдерин чоруткан болгаш Ай кырымдык болжаагырагга фото-чуртуктарын Черке дамытып берген Эртмөн шинчилелдериниң программасын дауаар гамма — Ай кырымдык харылзашкын, реенттер флуоресцент харылзашкын, корпускуляр радиацияны, Айка микрометеоролог будунулдун дыкшыкыны малагты хемчирлеп чоруткан. «Туна-12» станцияны чоруткан эртмөн шинчилелдериниң тунелдерин Ай дугайында болгаш оң казымдык делегация дугайында моон мурнунда алдынган медаларын бадыткан база көвүдөйдү турар.

ВЦСПС-тин ПЛЕНУМУНДАН ЮБИЛЕЙЛИГ ЧЫЛДА ПРОФЭВИЛЕЛДЕРИ

Январь 21-де Профсоюзлардын Эволюциялыг Бүгү-делегей Тен Чөвүлелиниң XI пленуму будунуң ажылын дооскач. Уруг Октябрьдин 50 чыл оюнга белеткел талазы-биле профэвилелдериниң соругаларының дугайында ВЦСПС-тин даргазы В. В. Гриншпигин илеткеди чугаалаан көрүшүшкүн, пленумуң киржикчилери Совет күрүнең алдарың юбилейлик чокушунда кел чоругуру-биле холбаштыр чуртта калбарын турар күш-ажылчым болгаш политиктиг көдүрүшкүн дугайы чугаалап турган. Улетур, транспорт, тууду бугурулууда, көдө ажыл-агыйда 1967 чылдың болгаш беш чылдың ийи чылдың болгаш хуусаа бетивде күседир дош бугу улуустуң социалисттик чарык калбарын турар. «Октябрьдин социалисттик Уруг революцияның 50 чыл оюнга белеткел дугайында» СЭКП Тен Комитетиниң доктаалың пленум ийи-биле чүдүдүргөтүп болгаш оюн чайдым чокка удурутпа болдуру күседир-биле хулаан алган. Бо доктаалды ажылчым човнарлар ортуңа калбаа-биле таштыгыраштырганга профэвилелдериниң чөвүлелинде болгаш комитеттеринде дааскан. 1967 чылда уруг

ажыл-агыймын адыр бүрүзүң мурнууда тургустунган чугула соругаларын шийтирээрине бугу күштерин угулардыр ажурлуг дээрлик пленумга демдеген турган. Адыр, будуруга, чөк, устакост болурун, ажылчым бүрүдү 1967 чылдың уугу ажыл-агый планын чедиптиривин күседир талазы-биле тодаргай хулааларын алган турар шийтиривин профэвилелдер органициаларының соругаан болду. Бугурулууда бедиң көрүшүргө чедип адыр, СЭКП ТН-нин, ССР-иниң Дээди Советиниң Президиумунун, ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тин чуртук калдыг туктарын коллективтерини чаалап адыр дош чарыкты калбартыр чугула. Профэвилел органициалары Совет күрүнең 50 чыл оюнга белеткел чүш-ажыл илгизиле, күрүне страхованияның болгаш ажылчым човнарлар чурттага-амыдарга хандырылганын талазы-биле ажылды улам ийи көдүрүшкүнү адырларга ажылчар ортуңа калбаа-биле таштыгыраштырганга профэвилелдериниң чөвүлелинде болгаш комитеттеринде дааскан. 1967 чылда уугу

ажыл-агыймын адыр бүрүзүң мурнууда тургустунган чугула соругаларын шийтирээрине бугу күштерин угулардыр ажурлуг дээрлик пленумга демдеген турган. Адыр, будуруга, чөк, устакост болурун, ажылчым бүрүдү 1967 чылдың уугу ажыл-агый планын чедиптиривин күседир талазы-биле тодаргай хулааларын алган турар шийтиривин профэвилелдер органициаларының соругаан болду. Бугурулууда бедиң көрүшүргө чедип адыр, СЭКП ТН-нин, ССР-иниң Дээди Советиниң Президиумунун, ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тин чуртук калдыг туктарын коллективтерини чаалап адыр дош чарыкты калбартыр чугула. Профэвилел органициалары Совет күрүнең 50 чыл оюнга белеткел чүш-ажыл илгизиле, күрүне страхованияның болгаш ажылчым човнарлар чурттага-амыдарга хандырылганын талазы-биле ажылды улам ийи көдүрүшкүнү адырларга ажылчар ортуңа калбаа-биле таштыгыраштырганга профэвилелдериниң чөвүлелинде болгаш комитеттеринде дааскан. 1967 чылда уугу

ажыл-агыймын адыр бүрүзүң мурнууда тургустунган чугула соругаларын шийтирээрине бугу күштерин угулардыр ажурлуг дээрлик пленумга демдеген турган. Адыр, будуруга, чөк, устакост болурун, ажылчым бүрүдү 1967 чылдың уугу ажыл-агый планын чедиптиривин күседир талазы-биле тодаргай хулааларын алган турар шийтиривин профэвилелдер органициаларының соругаан болду. Бугурулууда бедиң көрүшүргө чедип адыр, СЭКП ТН-нин, ССР-иниң Дээди Советиниң Президиумунун, ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тин чуртук калдыг туктарын коллективтерини чаалап адыр дош чарыкты калбартыр чугула. Профэвилел органициалары Совет күрүнең 50 чыл оюнга белеткел чүш-ажыл илгизиле, күрүне страхованияның болгаш ажылчым човнарлар чурттага-амыдарга хандырылганын талазы-биле ажылды улам ийи көдүрүшкүнү адырларга ажылчар ортуңа калбаа-биле таштыгыраштырганга профэвилелдериниң чөвүлелинде болгаш комитеттеринде дааскан. 1967 чылда уугу

ажыл-агыймын адыр бүрүзүң мурнууда тургустунган чугула соругаларын шийтирээрине бугу күштерин угулардыр ажурлуг дээрлик пленумга демдеген турган. Адыр, будуруга, чөк, устакост болурун, ажылчым бүрүдү 1967 чылдың уугу ажыл-агый планын чедиптиривин күседир талазы-биле тодаргай хулааларын алган турар шийтиривин профэвилелдер органициаларының соругаан болду. Бугурулууда бедиң көрүшүргө чедип адыр, СЭКП ТН-нин, ССР-иниң Дээди Советиниң Президиумунун, ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тин чуртук калдыг туктарын коллективтерини чаалап адыр дош чарыкты калбартыр чугула. Профэвилел органициалары Совет күрүнең 50 чыл оюнга белеткел чүш-ажыл илгизиле, күрүне страхованияның болгаш ажылчым човнарлар чурттага-амыдарга хандырылганын талазы-биле ажылды улам ийи көдүрүшкүнү адырларга ажылчар ортуңа калбаа-биле таштыгыраштырганга профэвилелдериниң чөвүлелинде болгаш комитеттеринде дааскан. 1967 чылда уугу

Көрүлде чүнү көргүскенил

Хөгжүм-шия театрының сценазыга беш хүнүн дургуада мым, хокук, таныш улай-улай куттуруп-бот-тымчыгыр уран чүдүдү республика көрүлде доозулган. Бо көрүлдең Совет эрге-тагырганың 50 чыл доор оюнга турсактааткан, төөгүдүг юбилейге төлөптин, эки белек болган. Он бир районун, Ак-Доурактың, наймылаалдык бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтерини база Кызылдың мый болгаш таныш ансамбли алаа киргизип — шунту 700 хире шинилек деген ууучу таламчылар эң дооре черин чаалап адыр, будунуң коллективтериниң чедиптиривин болуру, оон ат-алдыр дөш ойлаан. Олар В. И. Ленинниң «Уран чүдү чоңуңу бо» диген берген советтин база катан бадыткап, боттарының интернационалдык мейик наймарлыгын, уран талантының көргүскөн. Бот-тымчыгыр уран чүдү бистиң республикада чылдан чылче улам-на сайырап, ууучу талантыларының уран мергезиле өвү, талантымы база-да бешип, улам солау болуру деп чүвени бо көрүдө көргүскөн. Моон мурнууда чылдарда болуп эртин турган көрүлдеден бо көрүлдеңиң малам чогуң кандыг болганга? Дына уугу маладыг болуң, буртуңаар чаа, уугу баамнар кылдынган. Бирөө, сцена культуразы бедең, номерлерни күседириниң мергезиле дыка өскөн. Ийде, бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтериниң киржикчилери репертуарын боттары шийип адырыңа мергезиле, репертуарын байлаптыңдык, бедиң ийдиң, утга-шыгарым болдуруң. Улет, холбаш болгаш ийи-чангыстың күседир турар мларын хой үлүң болуң, ийи-бүрү ансамблдер көвүдүң, үдөгө чоң хойнуң мларын бар апарган болган өскө-да мейиктер номерлер кайы хай. Дертге, киргизилең, сымгактары бөдү киржиктер күседир апарган. Бесте, таныш уран чүдү өскүсү-биле сайырап, чаа танышлар көвүдүң, оларын күседириниң мергезиле бедең. Алдың, азын хай районларның удуртукчулар бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтерини боттары киргизип турар. Ол мыйшаң оон-да өскө чаа чүдүдөр, максатдык эки өскүлдерге бо көрүлдеден илэрэң. Көрүлдең бирги, ийги, үмкү черлерин Чөөн-Хемчик, Каа-Хем, Танды, Уугу-Хем, Өвүр районнары дараалаштыр ап, тилекчилер болган чорук оларның көрүлдеге эки белеткеди чорутканын, бот-тымчыгыр уран чүдү бо районнарда чыл бүр-ле эки сайырап, районун удуртур ажалдакчылары, чер-черде партия, совет, профэвилел, комсомол органын, ажыл-агый удуртукчулары культураны-чарыкчымын албан черлеринче, бот-тымчыгыр уран чүдүчө уугу кичөөгөйин салып турары шугу-ла тодаргай көзүлгөн. Бо тилекчи болган районнарың чамдык удуртукчулары боттарыңдык коллективтерин көрүлдеге баштап алгаш кээп, боттары киргизиң. Чижээ, Чөөн-Хемчиктин болгаш Өвүрүнүң партия райкомнары бот-тымчыгыр уран чүдү дөш салгың човнарлар чоругу, моон мурнууда чылдардан тура-ла алаа киржиң келгениң эки билгир болган бис. Уугу-Хем райкомунуң даргазы К. Бүдүк-оол, ол районун партия райкомунуң секретары С. Огур олар бот-тымчыгыр уран чүдү сайырадырыңдык доктаалды кичөөгөйин салып, боттарының коллективин бо көрүлдеге баа-да баштап алгаш кээп, оларның эки чедиптиривин чедип адырыңа уугу уугу-хууну киргизең.

Ынчаала-даа бо үстүңдө тилекчи болган районнарың бугу-ле суур-лаанда бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтерин бир дескиң, доктаамал өскө ажылдап турар. Чижээ, Танды районун хамаарылгалыг Хову-Акс суур бар. Ында беш чылдың уугу тууду чоруп, Совет Эволюцияның ийи-бүрү будунуңарыңдан келгилең хой киржилер, малагың амыктар чурттап, ажылдап турар. Республика көрүлдеңиң Хову-Аксидан чүгүлү үш киши кээп киргизиң. Эрткен чылдың күзүңүде Бай-Халка болуп эрткен район көрүлдеңиң Хову-Аксидан каш-ла школячылар кээп киргизиң. Беш чылдың туудуңуң мун-мун кижилериниң талантымы төдөлгелериниң чүгө киргизишкениң чүңү-биле таймалырлармы? Каа-Хем районун чамдык клубтарының бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтерин көрүлдеге киргизиң, ында ууучу талантыларың өдүрү-биле хаара тууду киргизиң ажалдык райкомунуң культураны кылдың болгаш районун удуртур ажалдакчылары багай органицилаан. Чөөн-Хемчиктин Хемчикте, Уугу-Хемдин «Найрал» совхозта бот-тымчыгыр уран чүдү сайырадырың турарын бо районнарың удуртукчулары болдым көөр херек.

Бот-тымчыгыр уран чүдү бөлүгүңериниң доктаамал киржиң турар талантымыңар, оларын удуртуруңа боттарының билин, талант мергезилең харам чокка үндүрүң турар кижилер район бүрүлүдө база Кызылда хой дээр бо көрүлдеден база катан илэрэң. Оларның иштинде 140 эң ийеңиңиң, талантлык кижилерини дипломнар, өрткөткө белектер, максат бижиктер-биле шаңнаан. Эң-не оңа шыгарыларга Тыва АССР-ниң алдарың артистери, Тыва АССР-ниң культуразының алдарың ажалдакчылар деп хундулуг аттарын тымыска, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Хундулуг бижиги-биле шаңнаан. Каа-Хем районун бот-тымчыгыр уран чүдү коллективни моон мурнууда көрүлдеге эки түңдөч чедип алабай турган болза, бо удаада олар эки белеткедиң көргүскөн. Ылаңгыя оларны ойнакчыларыңдык кеткен хеве чараш, чорутуп. Өвүрүкүл чөк чагаадыкчы аргаларын хергелеп, тымчыгыр ажалдап турары бо көрүлдеден илэрэң. Таныш уран чүдү Чөөн-Хемчикте моон мурнуулаамдан дыка сайырааның илгиз болган. Бот-тымчыгыр ажалдык мейиктер Н. Тымчак-Карааны өөреникчиң чораш Оюн Кара-кыс чаа танышларың тургуура талазы-биле маада уугу уугу-хууну киргизең. Эрткен чылда бо көрүлдеге баа-ла эки киргизиң, оларның талантымы, мергезилең, моон мурнуулаамдан кескүкү-биле бедең. Ылаңгыя оларның концертке ойнар талазы-биле культуразы дыка бедең, кеткен ийи-хеве эки максатдык чаалап алган.

Бий-Хем, Барың-Хемчик, Току районнарың коллективтерин боттарының чогуур деңгээлге чедип ойнап шыжарың барганы хараданчыг. Бот-тымчыгыр уран чүдү бо районнарда ам-даа калык хөгжүлдеңиң алабай, оларның ажылчыга багай кичөөгөйин салып турар. Бо районнар Совет эрге-тагырганың 50 чылдык турсактааткан көрүлдеге чүгө кошкоп киргизиңиз дөрге, бо районнарың удуртукчуларыңдан өскөдөн, чер-черде партия, совет, профэвилел, комсомол органын, ажыл-агый удуртукчуларыңа чедип бот-тымчыгыр уран чүдүдү хөгжүлдеңиңе чогуур кичөөгөйин салып, бо талазы-биле боттуг удурутпа чоң болуп турарыңдан мыйдыг болган. Ол мыйшаң Бай-Тайга районун удуртукчулары, малагың партия райкомунуң бирги секретары эш М. Кызыл-оол бот-тымчыгыр уран чүдүдүң ажылын доктаамал экижидерине, ону максатдык болдуруңарың, оларга боттуг дуга чедиринең кошкоп кичөөгөйин салган, бо талазы-биле партияң удуртукчуларыңа холга албаан. Уугу-Хем хөгжүм хереседериниң оркестри болгаш инструменталдык ансамбли ам-даа эки хөгжүлгөйин турары бо көрүлдеден илэрэң. Бо көрүлде болза бот-тымчыгыр уран чүдүдү Бүгү-ротың көрүлдеңиң үшкү элгез болуң, моон дөртүң элгез Новосибирскке болуң, бешин элгез Москвага барың доостур. Зовналар айың-биле Новосибирскке болуң көрүлдеге Тывадан 150 киши бо чылдың апрельде барың киржиң. Ынчангаң бо көрүлдеден шийтиңиң шыгаралганың ууучу талантыларың доозар айың-биле көрүлдеге эки чедиптиривин болдуруң киргизиң дөрге белекел ажылын амдан элгезер. Тыва улуустуң социалисттик утга-шыгарың, национал хевирлиг уран чүдү, культуразы чыл келген тууду-на буртуңаар уугу-чаагай баамнар кылым, шапкан хокук олар деп чүвени республика көрүлдеге баа катан бадыткап көргүскөн. Ам кол соруда болза: көрүлде эрткен-не богай дөш бот-тымчыгыр уран чүдүдү коллективтериниң ажылын биче-даа оожурадып болбас, харин ону улам-на күткүлдер, чаа талантылары ам-даа хой-биле илэрдиң тывар, репертуарын Совет эрге-тагырганың 50 чылчыне угулардыр тургуура, бо төөгүдүг юбилейге турсактааткан концерттер-биле чоңу совурудадыр.

«Тыва АССР-ниң алдарлыг артизи» болгаш «Тыва АССР-ниң культуразының алдарлыг ажалдакчызы» деп Хундулуг аттарын тыпсыр дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун чарлыы Республиканы бот-тымчыгыр уран чүдүдү хөгжүлдеңиңе ачы-чаадыг болганы дөш Тыва АССР-ниң алдарлыг артизи деп хундулуг аттарын тыпсыр болза: Каа-Хем Бабай-оолунч Базаан-оола — бот-тымчыгыр композитор, Тес-Хем районун Самагалдайның уругуларың музыка школының директору. Ак-оол Дембелювич Кара-Сага — сыгыт-чөөмөйниң чүдүлгүдүки, Чөөн-Хемчик районун Чыраа-Багы совхозунун бичимчым Николай Константинович Констан-тиновна — бот-тымчыгыр уран чүдүдү киржикчи, Кызылдың ажалдык астыр-агый ажалдык ансамбли башкысы. Тыва АССР-ниң культуразының алдарың ажалдакчысы деп аттарын тыпсыр болза: Роберт Николаевич Лесников — Кызылдың музыка училищезиниң башкысы. Андрей Бегегаев Сагма — Тыва облусунун культураның ажалдык ансамбли башкысы. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары К. ДИША.

ТУДУГ БЫЯЖЫНЫҢ БЕЛЕТКЕЛЧИЛЕРИНДЕ КӨРҮЛДЕНИҢ ТҮҢНЕЛИ

Эртенгиңиң өскө шак бичин ажып турда, Алды-Шивилгениң мурнуу талазында даг кырымга үнүп келгеш, кайгаш бис: тууду мыйжы-биле байлак ол делген арганың чүк бүрүлүдө мыйтар үңгүлөң, машина-техниканы дааш-шымзиңа экин иштин шаг-ла оттурупканмыдан күн-ажылчым хой хайымың элгезон болду. Мында Уугу-Хем мыйш ажыл-агый чериниң чеди бригадалык бежен ажык ажалчылары республика туудуларыңа эки шыпарым тууду мыйжы бээр дөш күженишиңниң ажалдап турар. Бо хүнерде элгезер нормаң күстөйтүң турар бригадаларың чөк. Ол чериниң техниктиг удуртукчуу Сергей Евдокимович Асташиң-биле кады бир-ле дугурадың Степан Горшкович комплекслиг бригадалык чедип келдиңиң. Кижэ бүрүд-ле чыл чоң ажалдап тур. Сибириниң хоочун чуртукчымың база ачымың Фроловтон оңу Иван Петрович Фролов «Найрал» деп хирезиң-биле уаңу ботгаш чоң дугайын улай-улай ужуруп турда, мыйрапай кымыл чөк: чоң дит уужар дей берсеңди, ону хайырап көөргө, күженишиңниң улам дендэр, мөгелан арынның чактарыңа хүрениңер өң көстүп, түрүкү бежин бижыгалың бол. Иван Петровч элгезде 32 кубометр тууду мыйжың ужуруп белеткер турган, ийи нормаң күседир турар болду. Ужурган дугайын Владимир Немкинниң «Т-40» деп трактору кошколуп алган, козурдып баткан соонда, ону хемчээ баугар доорал, машинага чүдүлөр черге аккэр. Кап-ла мунуа эрткен соонда көөргө, ажалгың ийишты тууду мыйжы чымр чедип чыгган, а артыңчылардан олар мыйш кымыл каң турар. Ажалдык чорудугаам баа-ла бо мыйшаң уламчылар. Бригада бүрүлүң ажылды мыйды, мыйчаарга эки ажалдап турар бригадалар мийа хай. Чижээ, Борис Букаревич, Михаил Дроботухиниң комплекслиг бригадалары хүн бүрүңүң даалтарын ажык күседирине чамгы бөргөн. Ол арамында Кызылче тууду мыйжы өвөртүрү-биле № 1 АТА-ның машинаы маңаң келген. Чолачым танып кардым: хоочун чолаачы Владимир Николаевич Лапшин тур. 27 чыл иштинде чолаачылап келген, бо үениң дургуунда чамгыс-даа өзал-ондак кылбаан кижэ. Беш чылдың баштайгы чамгыс-даа өзал-ондак кылбаан 153,2 хуу күстөткөн! Каяан оң кучулуң «ЗНЛ-130»-ни чүдүрүңкөдө айтырдың.

Хүнде каш рейс кымыл тур сийер? — Ийиң, азың 20 кубометрден экиш эвесиң чедирип тур мен, экиш-ле ол — дош чоруткан. Чербиниң мыйш белектер пунктунда боттарының хулаалары ак сеткилдиг күседир турар кижилер хай. Чылдыкчы-селсерлатым Буда Яныи көрөдө. Гараж чоң коок тайгага ховган тракторларын эртенге үдө илгезер белең эвез, ийиңиң Буда Ян хүндер ажалдап өвү дүңкө үдө илгезиңиң турда, тракторларга кудар сүңү илгиз, үдөң берден кестерин селтеп, ажалдык чедиптиривин магадлап турар, «Четтеридең, Ян!» деп чылгы советтин оон дынан турар таварыла эвез.

Мында бөдүл-ла интернационалчы, наймарлыг улузтар чурттап, ажалдап турар. Мастер Михаил Уминский — поляк кижэ. Эш-өөрү-биле ажалдап турда, эңип-ээлзөн канчаар. Ажалга кандыг бир чамгырың бөдү берген болза, хирээ баа балдың холга туткан, көрүтүп, айтып бер. Морда совхоз С. Асташиң баа ийдиң: чамгың хой туртупас кижилер дөг тооманың, чугаа-мда, куза-болды-даа — ажыл-ла, ажал. Тыва оол Семен Навыркин, ала-халакка Василий Саржанов ажалдап турда, адалганың-даа «Найрал» деп хирээ-биле олар ажалдап турда, артык шимчөөкчидең-даа чоң элгезон ажылын дооспаң шаанда, тура-ла дүшпө, ажалга мергезеңиз ол хире. «Найрал» хирээлериң селсары украин Владимир Неподат — бугу дүгүл мастер. Хирээлериң ажалдап турарын бөдүңү чүрө-биле демей билдир. — Владимир Фролович, хирээ дүгүлгөдө ажалдаар апаарды, канчаармы? — Балыр херек, хирээ үрелки эвез, а детонация-дыр, А-66 деп бенициниң орунуга А-76-ни кудуп алган-дыр сен, дораан солу! — деп, ол анык олга сүмелдиң. Бенициниң ол-ла черге солуң кутпаш ажалдадыр, шугу-ла негелдеге дүгүл берсең.

Бот-тымчыгыр уран чүдүдүң республика көрүлдеңиң тилекчилери бо-дур. Бирги черин Чөөн-Хемчик районун, ийгини черин Каа-Хем, Танды районнарың, үшкү черин Уугу-Хем болгаш Өвүр районнарың бот-тымчыгыр уран чүдү коллективтери тур-тузунда үлөшкөн. ХӨЙНҮҢ БЫРАЖЫНЫҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Бирги черин Кызылдың ыры болгаш таныш ансамбли, ийгиниң Чөөн-Хемчиктин, үшкүзүн Уугу-Хемнин хөйүнүң ырлары алган. ТАҢЦЫ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Бирги черин Тандын, ийгиниң Кызылдың, үшкүзүн Чадаананың танышчылары чаалап алган. ОРКЕСТР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Биргиниң Чадаананың, ийгиниң Тес-Хемнин, үшкүзүн Өвүрүнүң хөгжүмчүлөрү үлөшкөн. БӨЛҮК БЫРАЖЫЛАР АНСАМБЛИНИҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Бирги черин Уугу-Хемнин, ийгиниң Тес-Хемнин, үшкүзүн Кызылдың каттышкан уран чүдү коллективтери ыраажылар ансамблдерин алган. ИНСТРУМЕНТАЛДЫГ ОРКЕСТР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Бирги черин Каа-Хемдин, ийгиниң Кызылдың ыры болгаш таныш ансамбли, үшкүзүн Эртиниң коллективтери алган. ИДИК-ХЕП КОСТЮМ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Бирги черин Каа-Хемдин, ийгиниң Кызылдың ыры болгаш таныш ансамбли, үшкүзүн Эртиниң коллективтери алган. Көрүлдеңиң тунелин үндүрүн соонда СЭКП обкомунун бирги секретары эш С. К. Тока, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Б. Ш. Долчанмаа олар улуучу талантыларга бадыр чедирип, чүве чугаалаан.

- Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Хундулуг бижиги-биле РЕСПУБЛИКАНЫҢ КУЛЬТУРА АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫН ШАННААР ДУГАЙЫНДА Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун чарлыы
- Светлана Кыргыссың Байыр-оолду — бот-тымчыгыр уран чүдүдү киржикчи, Уугу-Хем районун Ары-Утуг библиотеканың эргелгичи.
- Ранса Трофимович Горчечаным — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Барың-Хемчик районун Ак-Доурак хоорайда уруулар библиотеканың эргелгичи.
- Леонид Павлович Карев — Кызылдың Улуустуң ыры болгаш таныш ансамблин уран чүдү удуртукчу болгаш даяржыру.
- Калдар-оол Комбуевич Кууларым — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Чөөн-Хемчик районун Чыраа-Багы совхозунун директору.
- Илья Петровна Медведева — Уугу-Хем районун Шагаа-Арыгың музика школының директору.
- Ранса Трофимович Горчечаным — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Барың-Хемчик районун Ак-Доурак хоорайда уруулар библиотеканың эргелгичи.
- Леонид Павлович Карев — Кызылдың Улуустуң ыры болгаш таныш ансамблин уран чүдү удуртукчу болгаш даяржыру.
- Калдар-оол Комбуевич Кууларым — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Чөөн-Хемчик районун Чыраа-Багы совхозунун директору.
- Илья Петровна Медведева — Уугу-Хем районун Шагаа-Арыгың музика школының директору.
- Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары К. ДИША.
- Кызыл хоорай. — 1967 чылдың январь 21.
- Геннадий Георгиевич Стояковский — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Танды районун Бай-Хем Культураның бажымын баялаан.
- Балыр-оол Ховалытович Чыраа-Ховалыгың — Уугу-Хем районун Эйги-Хем көдө күлуучу эргелгичи.
- Тюлюш Сундуй-оолович Опар-оолду — Өвүр районун Хандыгайың Культураның бажымын методичи.
- Марья Антоновна Радецкий — бот-тымчыгыр уран чүдүдүң киржикчи, Тыва республиканың ажалдык-агыймын бөлүмүнүн башкысы.
- Лидия Вениаминовна Рачковская — Тываның комплекслиг геология экспедициясының Культураның бажымын директору.
- Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары К. ДИША. Кызыл хоорай. 1967 чылдың январь 21.

